

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΦΙΛΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΚΑΒΑΛΑ

1962

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΡΓΩΝ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

1962-2
3

N. Γάζη

*H Δόξα

Εις τὸ ἔξωφυλλον : Νικηφ. Λύτρα, ναυτικὸς καπνίζων.

A

1962-2

Cr. 3

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΦΙΛΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

ΚΑΒΑΛΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΡΓΩΝ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

ΚΑΙ

ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΖΟΥ

ΜΑΪΟΣ

1962

ПРОЛОГОС

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δέν είναι εύκολο ν' αντιληφθῇ κανεὶς, πόσο ἔντονη ἡταν ἡ καλλιτεχνικὴ δυναμικότητα ποὺ ἔκλεινε ή ‘Ελλάδα μέσα της τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀγῶνα, τὸ 1821. ‘Η ριζωμένη δαθειὰ θέληση τῆς νὰ ἔλευθερωθῇ κι’ δό πόθος τῆς νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ Δυτικὸ πολιτισμό, ἀρχισε ἀρκετὸ καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση. Σ’ δλες τίς τότε ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς ἡ πρόθεση αὐτὴ ἡταν φανερή. Στὸν καλλιτεχνικὸ τομέα, φανερώνεται πρῶτα στὰ ‘Ἐπτάνησα, ποὺ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν γειτονικὴ Ἰταλία. ‘Ετσι, διακόπτουν λίγο-λίγο τὸν σύνδεσμό τους μὲ τὴν βυζαντινὴ παράδοση καὶ στρέφονται πρὸς τὴν τέχνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Οἱ Δοξαράδες, Κουτούζηδες, Καντούνηδες, ἀνοίγουν καινούργιους δρόμους στὴν ζωγραφική, ἐνώ δι γλύπτης Παῦλος Προσαλέντης ξαναφέρνει, ύστερα ἀπὸ διακοπὴ πολλῶν αἰώνων, τὴν ἀνδριαντοποίεια στὴν ‘Ελλάδα. Τὸ ἀναγεννητικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἡταν ἔντονο. Οἱ νέοι, βιάζονται νὰ ξαναστήσουν στὴν Ἀθήνα τὰ ἐργαστήρια τοῦ Φειδία καὶ τοῦ Ἀπελῆ. Τοὺς λείπει βέβαια ἡ παράδοση, ἀλλ’ αὐτή, ἀναπληρώνεται ἀπὸ τὸ θάμπος τῆς λευτερωμένης Πατρίδας. Ζήτησαν λοιπὸν φῶτα ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπη καὶ μετέφεραν στὸν τόπο τὸ κλασσικιστικὸ καὶ τὸ ρωμαντικὸ πνεῦμα, ποὺ ἐπικρατοῦσε σ’ δλο τὸν πολιτισμένο κόσμο τῆς ἐποχῆς. Οἱ νέοι ποὺ σπούδασαν τὴν τέχνη στὸ ἔξωτερικὸ καὶ γυρίζουν πίσω, ἔχουν τὴν ἐπιθυμία καὶ τὴν φιλοδοξία ν’ ἀνυψώσουν καλλιτεχνικὰ καὶ πνευματικὰ τὴν ‘ἔρημην γῆ’, ποὺ λέγεται ‘Ελλάδα. Κόπος πολὺς κι’ ἀγονος, ἰδιαίτερα στὸ ξεκίνημα. Χρειάστηκε νὰ θυσιαστοῦν πολλὰ ταλέντα καὶ πολλές φιλοδοξίες γιὰ νὰ θρῆῃ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη τὴν ἔκφρασή της, μιὰ δική της, προσωπική, νεοελληνικὴ ἔκφραση.

Στὴν ἔκθεση αὐτῇ, περιορισμένη φυσικά, εἰκονίζονται οἱ προσπάθειες, οἱ ποικίλλες πορείες καὶ κατεύθυνσεις τῶν ἑλλήνων

καλλιτεχνῶν, ποὺ μαζεύτηκαν, ἐνώθηκαν, ἀλληλοεπηρεάστηκαν, γιὰ νὰ δώσουν ζωὴ σὲ μιὰ καινούργια καλλιτεχνικὴ παράδοση ποὺ ἔμελλε νὰ γίνη ἡ βάση γιὰ τὴν κατοπινὴ ἔξελιξη τῆς νεοελληνικῆς ζωγραφικῆς.

‘Η κατατρεγμένη κι’ ἀνήμπορη’ Ελλάδα, τὴν ἀλλη μέρα
ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση, συγκεντρώνει ἔνα σημαντικὸ ἀριθμὸ
καλλιτεχνικῶν δυνάμεων, ποὺ δίκαια γεμίζει περηφάνεια τὸ
Ἐθνος, γιατὶ οἱ δικοὶ μας καλλιτέχνες δὲν ήσαν καθόλου κατώτε-
ροι: ἀπὸ ἄλλους ξένους, μεγάλων κρατῶν, πλουσίων, ποὺ δὲν ἀντι-
μετώπισαν ποτὲ τὴν σκλαβία καὶ τὴν φτώχεια τοῦ τόπου μας,
ἀλλὰ τούναντίον, στάθηκαν πάντοτε στὸ ἐπίκεντρο τοῦ πολιτισμέ-
νου κόσμου.

‘Η νεοελληνική τέχνη, στὸ σύνολό της, δὲν εἶναι ἀκόμη ἀρ-
κετὰ γνωστή. Κάθε μέρα δημιώς, κατακτᾶ δλο καὶ περισσότερο
ἔδαφος καὶ κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, δικοῦ μας καὶ ξένου.
Στὸ ἔξωτερικὸ τὰ ἐλληνικὰ δνόματα ἔχουν τιμηθῆ παληγότερα,
δπως τοῦ Γύζη, τοῦ Βολονάκη, τοῦ Κουνελάκη, τοῦ Οίκονόμου,
τοῦ Πανταζῆ, ἀλλὰ καὶ σήμερα πολλὰ δνόματα ἑλλήνων καλλιτε-
χνῶν τιμοῦνται στὸ ἔξωτερικὸ κι' δλοένα ἡ φήμη τους αὐξάνει.
Ἐτσι σιγά-σιγά ἡ νεοελληνικὴ τέχνη ποὺ δὲν στερεῖται ἵκανῶν
δυνάμεων, θὰ πάρη τὴν θέση ποὺ τῆς ἀξίζει μέσα στὰ διεθνῆ
πλαίσια.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΕΡΓΩΝ

Ιωάννη Θεοδόρου (1818)

Ιωάννη Θεοδόρου
Οδός 1818 — Μέντα 1878

Επίκαιρα από την Ακαδημία των Ελλήνων. Ήρθε στην Αθήνα το
1845-1850. Πρωτότυπα από την πρώτη μεταγραφή της Παραβάσια Κύπρου
Βιβλίου του 1853.

Από την Παραβάσια της Κύπρου (1818)

Ιωάννη Θεοδόρου

Επίκαιρα από την Ακαδημία των Ελλήνων. Ηρθε στην Αθήνα το
1845-1850. Πρωτότυπα από την πρώτη μεταγραφή της Παραβάσια Κύπρου
Βιβλίου του 1853.

ΑΛΤΑΜΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Νεάπολη Ἰταλίας 1852 — Ἀθήνα 1878

Γιός του Ἰταλοῦ ζωγράφου Xavier d' Altamura καὶ τῆς Ἐλένης, τὸ γένος Μπούκουρα ἀπὸ τις Σπέτσες, ἐπίσης ζωγράφου. Παρακολούθησε μαθήματα στὴν Ἀκαδημία τῆς Κοπεγχάγης μ' ἔξοδα τοῦ Γεωργίου Α'. Εἶναι κυρίως θαλασσογράφος.

ἀρ. 2168. Καΐκια

ΒΟΛΑΝΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κρήτη 1839 — Πειραιᾶς 1907

Σπούδασε στὸ Μόναχο ὅπου ἔμεινε πολλὰ χρόνια. Ἀπὸ τὸ 1884 καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν στὴν Ἀθήνα.

ἀρ. 1398. Πανηγύρι στὸ Μόναχο (1876)

ΒΡΥΖΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Θήβα 1814 — Μόναχο 1878

Σπούδασε στὴν Ἀκαδημία τοῦ Μονάχου. Γύρισε στὴν Ἐλλάδα τὸ 1848—1850. Βραβεύτηκε μὲ χρυσὸ βραβεῖο στὴν Παγκόσμια Ἐκθεση Βιέννης τοῦ 1853.

ἀρ. 493. Τὸ στρατόπεδο τοῦ Καραϊσκάκη (1855)

ΓΑΛΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἀθήνα 1882

Ἐγκαταστάθηκε μονίμως στὸ Παρίσι αὐτὸ τὸ 1900 ὅπου καὶ ζεῖ. Εἶναι μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Ἀναμορφωτὴς τῆς χαρακτικῆς τῆς ἐποχῆς μας, ἀμεσα κι' ἔμμεσα δάσκαλος πολλῶν νεωτέρων Ἑλλήνων χαρακτῶν.

ἀρ. 497. Ἐπιτραπέζιο (1912)

ΓΥΖΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τήνος 142 — Μόναχο 1901

Φοίτησε στὸ πολυτεχνεῖο τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ 1866 πῆγε στὸ Μόναχο

μὲς ὑποτροφία. Τὸ 1872 γύρισε στὴν Ἀθήνα. Ἐπὸ τὸ 1874 ἐγκαταστάθηκε στὸ Μόναχο, δῆπου ἔγινε καθηγητὴς τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας.

ἀρ. 592. Ποίηση καὶ Τέχνη

ἀρ. 553. Τὸ παιδομάζωια

ἀρ. 119. «Γιάντες»

ἀρ. 1701. Ἡ Δόξα

ἀρ. 110. Τὸ ἀρραβωνιάσματα τῶν παιδεῶν

ΔΟΜΒΡΙΑΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Δέν ξέρομε ἡμερομηνία γεννήσεως καὶ θανάτου.

Ἐκαταγωγὴ τοῦ ἥταν ἀπὸ τὴν Θράκη. Σπούδασε στὴν Σχολὴ «Ωραίων Τεχνῶν», δῆπας λεγόταν τότε ἡ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν. Τὸ 1850 τὸν βρίσκομε στὴν Ρώμη μέν ὑποτροφία. Ἀσχολήθηκε μὲ τὴν σπουδὴν καὶ ἀντιγραφὴν κλασσικῶν προτύπων.

ἀρ. 1162 Τὸ Ντέφι

ΙΑΚΟΒΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Λέσθιος 1853 — Ἀθῆνα 1932

Φοίτησε στὴν Ἀθήνα, στὴν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν καὶ μετὰ στὸ Μόναχο. Ἁταν "Ἐφορος τῆς Ἐθν. Πινακοθήκης, Καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐκανε ἐκθέσεις σὲ πολλὲς πόλεις τῆς Εὐρώπης.

ἀρ. 63. Λουλούδια

ΚΑΝΤΟΥΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ζάκυνθος 1767 — 1834

Μαθητὴς τοῦ N. Κουτούζη γιὰ ἔνα μικρὸ διάστημα. Κυρίως ὅμως ἥταν αὐτοδίδακτος. "Ἔγινε ἱερέας καὶ ἐξορίστηκε στὴν Δία, ἐπειδὴ ἥταν μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ἀσχολήθηκε κυρίως μὲ τὴν προσωπογραφία καὶ μὲ θέματα θρησκευτικά.

ἀρ. 1653. Σεβαστιανὸς Σκιαδᾶς (1821)

ΚΟΥΝΕΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Κρήτη 1829 — Κάιρο 1869

Σπούδασε στὴν Ἀκαδημία Καλῶν Τεχνῶν τῆς Πετρούπολης καὶ τιμήθηκε μὲ πρῶτο θραβεῖο. Πῆγε ἐπίσης στὴν Ρώμη καὶ Φλωρεντία. Διακρίθηκε κυρίως γιὰ τὶς προσωπογραφίες του.

ἀρ. 251. Κεφάλι γυναίκας

ΛΑΝΤΣΑΣ ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ

Βενετία 1822 — Αθήνα 1902

Σπούδασε στήν 'Ενετική 'Ακαδημία Καλών Τεχνῶν. Εξορίστηκε τὸ 1848 στήν Πάτρα κι' ἀργότερα ἐγκαταστάθηκε στήν Αθήνα δριστικά. Τὸ 1863 διορίστηκε καθηγητής στὸ Πολυτεχνεῖο

ἀρ. 62. Ἀκρόπολη Αθηνῶν (πρὶν τὸ 1875)

ΛΕΜΠΕΣΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ

Σαλαμίνα ; — Αθήνα 1912

Σπούδασε στὸ Πολυτεχνεῖο ζωγραφική. Εἶχε ἐκθέσει στήν Αθήνα, Παρίσι καὶ ἄλλοι.

ἀρ. 662. Ο Παππᾶς

ἀρ. 2351. Ο γέρος (Σχέδιο)

ΛΥΤΡΑΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Τῆνος 1832 — Αθήνα 1904

Σπούδασε στὸ Πολυτεχνεῖο καὶ πῆγε μὲ νποτροφία στὸ Μόναχο. Τὸ 1866 γύρισε στήν Ελλάδα καὶ διορίστηκε καθηγητής τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Εἶχε μαθητές τοὺς πιὸ ἀξιόλογους καλλιτέχνες τῆς νεώτερης Ελλάδας. Εἶναι δ σημαντικώτερος ζωγράφος τοῦ περασμένου αἰώνα στήν Ελλάδα. Άνοιξε τὸν δρόμο γιὰ τὴν δημιουργία τῆς νεοελληνικῆς ἔκφρασης στήν ζωγραφική.

ἀρ. 489. Ναυτικὸς καπνίζων

ἀρ. 1797. Γαλατᾶς ἐν ὥρᾳ σχολῆς

ΛΥΤΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αθήνα 1883 — 1927

Γιὸς τοῦ Νικηφόρου. Σπούδασε στήν Αθήνα καὶ στὸ Μόναχο. Τὸ 1923 διορίστηκε καθηγητής στήν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν.

ἀρ. 492. Τὸ ψάθιγο καπέλλο

ΜΑΛΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κωνσταντινούπολη 1879 — Αθήνα 1928

Σπούδασε στήν Κωνσταντινούπολη καὶ μετὰ στὸ Παρίσι. Ζωγράφιζε κυρίως τοπία.

ἀρ. 473. Δελφοὶ

Ο ΚΟΝΟΜΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Βιέννη 1823 — Αδήνα 1887

Σπούδασε στήν 'Ακαδημία τῆς Βιέννης καὶ Βενετίας. Ἀπὸ τὸ 1860
ἔκανε ἐκθέσεις στήν Βιέννη.

ἀρ. 641. Κεφάλι κοπέλλας

ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

Πειραιᾶς 1888 — Αδήνα 1933

Τὰ πρῶτα του μαθήματα τὰ πῆρε ἀπὸ τὸν Βολανάκην. Ἐξακολούθησε τὴν ζωγραφικὴν στὸν Παρίσιο, ὅπου καθησε 20 χρόνια. Διακρίθηκε κυρίως σὰν τοπιογράφος.

ἀρ. 1529. Ἡ ἔληξ

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Αδήνα 1849 — Βρυξέλλες 1884

Πολὺ νέος ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Πῆγε στὸν Παρίσιο καὶ ἀργότερα ἐγκαταστάθηκε στὸν Βέλγιο ὅπου καὶ πέθανε. Ἐργα του βρίσκονται στὰ Μουσεῖα Βρυξελῶν καὶ Ἀμβέρσας.

ἀρ. 2565. Θαλασσογραφία

ΠΑΠΑΛΟΥΚΑΣ ΣΠΥΡΟΣ

Δεσφίνα Παρνασσοῦ 1892 — Αδήνα 1957

Σπούδασε στήν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν καὶ τὸ 1916 ἔφυγε γιὰ τὸ Παρίσιο, ὅπου ἔμεινε μερικὰ χρόνια. Ταξίδεψε ἐπίσης στήν Αἴγυπτο, Κωνσταντινούπολη καὶ ἄλλοι. Τὸ 1956 διορίστηκε καθηγητὴς στήν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν.

ἀρ. 2248. Τὸ καμμένο χωριό

ΠΑΡΘΕΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἀλεξάνδρεια 1878 — Ζεῖ στήν Αδήνα

Σπούδασε στήν Βιέννη καὶ στὸν Παρίσιο. Τὸ 1919 ἔζέθεσε μὲ μεγάλη ἐπιτυχίᾳ ἔργα του στήν Αθήνα, τὸ 1920 τοῦ ἔδωσαν τὸ «Ἐθνικὸν Ἀριστείον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν. Τὸ 1930 διορίστηκε καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους ἀνανεωτές τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς.

ἀρ. 438. Λιμάνι τῆς Καλαμάτας

ΠΑΧΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Κέρκυρα 1844 — 1891

Σπούδασε στήν Ρώμη και ξαναγύρισε στήν Κέρκυρα τὸ 1880, όπου ίδρυσε δική του καλλιτεχνική σχολή, στήν δρόμα σπουδασαν πολλοί Κερκυραῖοι ζωγράφοι.

ἀρ. 483. Πρωτομαγιά στήν Κέρκυρα

PIGE FRANCESCO

Γεννήθηκε στό Τυρόλο.

Δὲν έχομε καμμιὰ πληροφορία γιὰ τὸν καλλιτέχνη αὐτὸν ποὺ ἐργάστηκε, ὅσο μποροῦμε νὰ συμπεράνωμε ἀπὸ τὰ ἔργα του, μόνο στήν Ελλάδα. Τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 19ου αἰῶνα τὸν βρίσκομε στήν Κέρκυρα, "Υδρα, Σύρα, Αἴγινα, Ἀθῆνα. Πέθανε μετὰ τὸ 1860.

ἀρ. 1516. Νέος τῆς οἰκογενείας Στεφάνου

ἀρ. 1685. Υδραία

ΡΑΛΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Κωνσταντινούπολη 1852 — Γενεύη 1909

Σπούδασε στὸ Παρίσι ὅπου ἐγκαταστάθηκε ἀπὸ 1875. Ἐμεινε ὅμως μακριὰ ἀπὸ τὰ ἀνανεωτικὰ καλλιτεχνικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς. Εἶχε ἐκθέσει στήν Ἀθήνα και Παρίσι.

ἀρ. 486. Ἰκεσία

ΣΑΒΒΙΔΗΣ ΣΥΜΕΩΝ

Τοκάτ (Μ. Ἀσίας) 1859 — Ἀθήνα 1927

Φοίτησε στὸ Πολυτεχνεῖο τῆς Ἀθήνας κι' ἔπειτα στήν Ἀκαδημία τοῦ Μονάχου. Ἐγκαταστάθηκε στὸ Μόναχο και γύρισε στήν Ἀθήνα λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του.

ἀρ. 2071. «Γύρω-γύρω δλοί»

ἀρ. 469. Κινέζικος πύργος στὸ Μόναχο

ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ—Ζεῖ στήν Ἀθήνα

Σπούδασε στήν Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, μαθητὴς τοῦ Παρθένη. Συνέχισε τὶς σπουδές του στὸ Παρίσι. Ἐχει λάβει μέρος σὲ πολλὲς ἐκθέσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ κι' ἐξωτερικοῦ. (Παρίσι, Λονδῆνο, Σαô Paulo, Biennale Βενετίας, Ἀμερική, κ. ἀ.). Ἀνανεωτής τῆς νεοελληνικῆς ζωγραφικῆς.

ἀρ. 2355. Μεγαρίτισσα (1948)

ΤΣΟΚΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Μέσα 19ου αιώνα — Ζάκυνθος

ἀρ. 2194. Πορτραΐτο

ΧΑΤΖΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Πάτρα 1870 — Αδήνα 1915

Σπούδασε στήν Αθήνα στήν Σχολή Καλῶν Τεχνῶν και ἀσχολήθηκε
κυρίως μὲ τὴν θαλασσογραφία.

ἀρ. 453 Ἀπελευθέρωση τῆς Καδάλας

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

036000011233

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΦΡΙΞΟΥ ΜΠΟΥΚΟΥΡΗ

Π. Λεμπέση

Παππᾶς

Holmogre S. Land W.M. Teller Marmora

*I. Άλλαρούδα

Κατάπια